

REFERENDUMUL PENTRU INTEGRAREA ÎN UE: O FEREASTRĂ DE OPORTUNITATE PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Igor Zaharov, expert pentru afaceri europene și comunicare strategică

La 14 decembrie 2023, statele membre ale Uniunii Europene au dat undă verde Republicii Moldova pentru începerea negocierilor de aderare. Cu 10 zile mai târziu, Președinta Maia Sandu, într-o adresare video, a cerut parlamentului organizarea unui referendum privind integrarea europeană a Republicii Moldova. Astfel, într-un moment de răscruce istorică, Republica Moldova se pregătește să facă un pas semnificativ pe drumul său european, prin organizarea unui referendum privind integrarea în Uniunea Europeană, concomitent cu alegerile prezidențiale din octombrie 2024.

Cu o deschidere fără precedent din partea UE, Moldova se află în fața unei oportunități unice de a accelera procesul de integrare europeană. De la obținerea statutului de țară candidată, Moldova a demonstrat un angajament ferm față de reformele necesare pentru aderare, lucru recunoscut și încurajat de partenerii europeni. Aderarea la UE reprezintă un obiectiv de stabilitate, securitate și prosperitate, oferind acces la piețe, fonduri și oportunități de dezvoltare care sunt esențiale pentru viitorul Moldovei.

De ce avem nevoie de Uniunea Europeană?

Integrarea europeană promite beneficii economice tangibile, precum accesul la cea mai mare piață unică din lume și posibilitatea de a atrage investiții străine directe semnificative. În plus, asistența financiară și tehnologică din partea UE va fi crucială pentru modernizarea infrastructurii Moldovei și îmbunătățirea competitivității sale pe piața globală. Pe lângă avantajele economice, aderarea la UE va aduce și progrese sociale remarcabile, prin îmbunătățirea standardelor în domeniul drepturilor omului, educației și sănătății, aliniind Moldova la valorile și principiile fundamentale europene. Dar, poate cel mai esențial aspect este că, în esența sa, Uniunea Europeană reprezintă un vehicul pentru pacea durabilă.

De ce avem nevoie de referendum acum?

Organizarea referendumului privind integrarea europeană în aceeași zi cu alegerile prezidențiale este o strategie bună, menită să maximizeze participarea cetățenilor și să reducă costurile logistice și financiare. Această abordare încurajează o participare mai largă la un moment crucial pentru viitorul țării. Experiențele anterioare arată că rata de participare la alegerile prezidențiale în Moldova poate servi drept barometru pentru interesul public față de procesele democratice și deciziile majore de politică externă.

În continuare, vom prezenta cinci argumente fundamentale pentru care organizarea unui referendum privind integrarea Europeană în cursul acestui an este crucială.

Schimbările geopolitice din regiune: Marea majoritate a statelor care au aderat la Uniunea Europeană au organizat referendumuri în țările lor. Este adevărat că majoritatea referendumuri au avut loc mai aproape de finalizarea negocierilor de aderare, un argument pe care mai mulți analiști îl utilizează. Totuși, un aspect adesea neglijat este când a avut loc ultima aderare la UE: În 2013, Croația. Înainte de Croația a fost România și Bulgaria în 2007, dar și marele val din 2004 cu 10 state care au aderat.

Toate aceste țări nu au avut presiunea unui conflict activ la câteva sute de kilometri de capitalele lor, permițându-le să abordeze procesul de aderare cu mai multă liniște și deliberare. În contrast, Moldova se confruntă cu realitatea imediată a războiului din Ucraina, situat la granița sa, ceea ce face ca lucrurile să se miște într-un ritm mult mai alert și avansat. Războiul din Ucraina a schimbat dramatic peisajul geopolitic al regiunii, subliniind vulnerabilitățile de securitate cu care se confruntă Moldova și nevoia de a lua decizii strategice pentru viitorul său. Alegerea integrării europene este nu doar o preferință politică, ci și o necesitate strategică pentru garantarea securității și stabilității pe termen lung. Există, de asemenea, îngrijorări legitime legate de riscurile provenite din partea Kremlinului. În același timp, trebuie să înțelegem că aceste riscuri au existat și vor exista mereu, fie în 2022, fie acum în 2024, fie în 2028. Kremlinul va continua să își folosească influența pentru a împiedica aspirațiile de dezvoltare ale Moldovei. Totuși, printr-un referendum, cetățenii Moldovei pot exprima o dorință irevocabilă de a face parte din familia europeană. Un sprijin masiv în cadrul referendumului, ulterior ancorat în Constituție, va limita semnificativ influența Kremlinului și a afiliaților săi locali asupra Moldovei.

Context politic intern favorabil: Un argument puternic pentru organizarea referendumului în acest moment este alinierea rară și valoroasă a tuturor celor trei ramuri ale puterii în Republica Moldova - parlamentul, guvernul și președinția - sub o agendă pro-europeană. Această aliniere creează un teren fertil pentru implementarea reformelor necesare aderării și reflectă o voință politică comună de a direcționa țara spre valorile și standardele europene. Această fereastră de oportunitate poate să nu rămână deschisă indefinit, iar acțiuni rapide sunt esențială pentru a capitaliza acest moment favorabil.

Suport popular pentru aderarea la UE: Suportul popular robust pentru aderarea la UE reprezintă unul dintre cele mai convingătoare argumente pentru organizarea referendumului. Sondajele de opinie din ultima perioadă indică o dorință puternică în rândul cetățenilor moldoveni de a se alătura Uniunii Europene, cu procente variind între 55% și 68% în favoarea aderării. Această majoritate clară subliniază nu doar aspirațiile europene ale populației, dar și încrederea în UE ca garant al prosperității, securității și păcii.

Organizarea referendumului acum, când există un astfel de suport popular, maximizează șansele ca rezultatul să reflecte clar voința poporului moldovean. Un sondaj realizat de Institutul pentru Politici și Reforme Europene în luna decembrie 2023 a dezvăluit că aproximativ 68% dintre cetățenii Moldovei susțin aderarea țării la Uniunea Europeană.

Creșterea participării prin organizarea referendumului împreună cu alegerile prezidențiale și reducerea costurilor de organizare: Datele istorice indică o prezență mai mare la urne pentru alegerile prezidențiale în Moldova comparativ cu alte tipuri de alegeri, o tendință atribuită inclusiv faptului că votanții optează pentru o persoană, nu pentru un partid. De exemplu, peste 1,4 milioane de cetățeni, sau 52,3% din electorat, au participat la alegerile parlamentare anticipate din iulie 2021, în timp ce scrutinul parlamentar din 2019 a atras 50,6% dintre votanți. Alegerile prezidențiale din 2020 și 2016 au văzut o participare de 52,8%, respectiv 53,4%. Pe de altă parte, referendumurile desfășurate separat au înregistrat o prezență scăzută, chiar și pentru teme majore. La referendumul constituțional din 2010, destinat alegerii directe a președintelui de către populație, s-a înregistrat o participare de doar peste 30%, făcând ca rezultatele să nu fie validate din cauza prezenței insuficiente a votanților.

Costurile organizării alegerilor nu sunt de neglijat. O estimare sugerează că un scrutin desfășurat într-o singură zi poate costa bugetul de stat aproximativ 100 milioane lei. Prin urmare, desfășurarea simultană a referendumului și a alegerilor prezidențiale poate genera economii substanțiale, de cel puțin 5 milioane euro. Un alt punct crucial este participarea diasporei, care se confruntă cu provocări logistice, necesitând uneori deplasări de sute sau mii de kilometri pentru a vota. Astfel, combinarea acestor evenimente electorale nu numai că încurajează o participare mai largă, dar și optimizează resursele financiare și facilitează accesul la vot pentru cetățenii moldoveni din străinătate.

Integrarea europeană este un proiect al cetățenilor Republicii Moldova: Organizarea referendumului privind integrarea europeană răspunde și nevoii de a contracara percepția că aderarea la UE este proiectul unei singure persoane sau al unui grup restrâns. Aceasta va demonstra, atât oficialilor europeni cât și liderilor locali, că dorința de integrare este un consens național, nu doar viziunea liderilor actuali. Participarea activă și decizia exprimată în cadrul referendumului vor responsabiliza guvernarea să pună în practică voința poporului, consolidând astfel parcursul european al țării noastre ca o direcție de dezvoltare agreată de întreaga societate. La fel, referendumul va asigura că, indiferent de schimbările politice viitoare, orice guvernare va fi obligată să respecte decizia populară exprimată. Prin participarea la referendum noi vom consolida angajamentul țării către un parcurs european, transformându-l dintr-o posibilă preferință politică într-o obligație legală și morală, ancorată în voința poporului.

Concluzii

În concluzie, contextul geopolitic actual, alături de alinierea politică internă și suportul popular puternic, constituie argumente puternice pentru organizarea unui referendum privind aderarea Moldovei la Uniunea Europeană. Așadar, momentul pentru Moldova de a-și decide viitorul european prin referendum nu este doar oportun, ci și imperativ. Așteptarea ar putea însemna pierderea unei conjuncturi internaționale și interne favorabile, riscând să se diminueze suportul popular evident pentru aderarea la UE.

În plus, organizarea referendumului în acest moment crucial trimite un semnal puternic comunității internaționale și, în special, Uniunii Europene, despre determinarea Moldovei de a îmbrățișa valorile și standardele europene. Este o demonstrație de angajament clar și de voință politică, elemente esențiale în procesul de negocieri și aderare. Consolidarea parcursului european al Moldovei prin acest referendum nu doar că ar asigura sprijinul necesar pentru reformele interne, dar ar oferi și o bază de legitimitate și mandat clar pentru liderii săi de a avansa pe calea aderării la UE.

Această opinie face parte din seria noastră de articole despre aderarea Republicii Moldova la UE. Următoare publicație se va concentra pe beneficiile integrării europene, analizând experiențele altor țări care au parcurs acest drum.